

Bestyrelsens årsberetning 2010

2010 har været det første "normale" år efter bispevalget og bispeskiftet i 2009. At der er kommet nye tider, har vist sig i det ydre ved nogle signalgivende ændringer: Landemodetraditionen er ændret, således at det gamle aftenarrangement med menighedsrådene blev erstattet med et længere lørdagsmøde. Og stiftsårbogen har ændret karakter igen, dens karakter af traditionel regnskabsaflægning er erstattet af en magasin med debatoplæg, hvoraf flertallet er forfattet af ikke-teologer, med klar fokus på medierne og Folkekirken situation i det danske samfund. Det nye debatmagasin "Kirke identitet" lagde direkte op til et bredt debatmøde for menighedsråd, præster og personale i Københavns Stift i forbindelse med udgivelsen, i Stanleys Gård på Christianshavn onsdag den 26. januar kl. 14-17, med kritiker og forfatter Henrik Wivel som ordstyrer.

Debatoplægget:

Heftet er virkelig kommet vidt omkring, med statistik både for Folkekirken og for befolkningens generelle "måder at beskæftige sig med åndelige spørgsmål på" (sidstnævnte ved medieforsker Stig Hjarvad fra Københavns Universitet). Også politikerstemmer høres, ikke blot Karen Johanne Klint, socialdemokraternes kirkeordfører, men også den nu konservative politiker Naser Khader, hvis indlæg måske er det mest tankevækkende af alle. Det berører det faktum, at for en del af Danmarks beboere med muslimsk baggrund står den danske folkekirke som en formidler af centrale samfundsmæssige og åndelige værdier, som ikke blot binder befolkningen sammen, men også repræsenterer et alternativ til den »straffende og revsende Gud«, som er så fremtrædende i moderne Islam. For at citere Khaders indledning: »Selv om jeg er født muslim og opdraget muslim, så har jeg de senere år fået mere og mere sympati for den lutherske tro. Min sympati for kristendommen handler meget om sympati for princippet om, at den kristne tro er personlig og afhængig af individets frivillige samtykke til troen. I kontrast til dette bliver alle islamfødt muslimer for altid! At forlade islam kan visse steder koste livet. Efterhånden kan jeg bedre identificere mig med Jesus end med Muhammed!«

Kirke for hele folket?

Hermed er der rejst et spørgsmål, som syntes at være besvaret for længst: Hvem er Folkekirken menighed? Tidligere blev præstestillinger, budgetmidler og antal af menighedsrådsmedlemmer udregnet efter befolkningstallet i sognet, men for få år siden vedtoges det at lade medlemstallet være det styrende princip. Det advarede den daværende kasserer i Landsforeningen af Menighedsråds bestyrelse (dengang hed foreningen i øvrigt "Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer"), Svend Morville

Schrøder, imod. Med sin politiske baggrund i Socialdemokratiet stillede han det skarpe spørgsmål: »Er I klar over, hvad I siger ja til?« Efter hans mening ændrede vedtagelsen den grundopfattelse, at den danske folkekirke er en institution med et ansvar for hele den aktuelle befolkning i Danmark, ikke kun for dem af de døbte, der er medlemmer af den evangelisk-lutherske folkekirke.

Den åbne kirke:

I forbindelse med de irakiske asylansøgers ophold i først Vor Frue kirke og derefter Brorsonskirken i 2009 stillede kirkeminister Birthe Rønn Hornbeck det spørgsmål, hvorfor de dog ikke opsøgte deres egne gudshuse i stedet for Folkekirkens. Jeg besvarede det i en kronik i Kristeligt Dagblad ved at henvise til, at for nogle muslimer i Danmark har Folkekirkens præster større troværdighed end deres egne imamer. Naser Khaders betragtninger er derfor ikke så overraskende for os, der har oplevet det gang på gang: Folkekirkens identitet udgøres af de centrale værdier, der er personificeret i Jesus Kristus. Kirkerummet er rammen om den, og som skuespilleren Bodil Jørgensen fremhæver i debatmagasinet, er dette fysisk at kunne sætte sig ind i kirkerummet noget i sig selv væsentligt. Kirken er ikke kun de levende stene, som manifesterer sig ved gudstjenesten, den er, som Folkekirken som helhed, en bred ramme om både individualisering og pluralisme, for at referere fra adjunkt ved Århus Universitet, Marie Vejrup Niensens artikel i debatmagasinet.

Kirkelukninger:

Hermed er der sat fokus på et andet af de hedest debatterede emner i 2010 i Hovedstadsområdet: spørgsmålet om differentieret brug, eller direkte lukning og afhændelse, af sognekirker, som ved sognesammenlægning skønnes at kunne undværes. Hele denne proces har været i gang siden 1990'erne og er blevet yderligere aktualiseret af den forværrede økonomiske situation for kirkerne i København efter årtusindskiftet. For stigende personaleudgifter og et reelt skattestop også for kirkeskatten, kombineret med faldende medlemstal, bliver ikke mere kompenseret gennem et øget indtægtsgrundlag hos folkekirkemedlemmerne i hovedstaden. Enkelte kirker er allerede blevet taget ud af folkekirkelig brug, som Sjælør kirke, som blev overdraget til KFUM-spejderne, og Fredens Kirke, som i dag bruges af en international luthersk menighed, efter at Fredens og Nazareth sogne for år tilbage blev fusioneret. Dette skønnes i dag slet ikke at være nok. Derfor har formanden for det kirkelige budgetudvalg for Københavns Kommune i 2010 opfordret hvert provstiuvalg at pege på mindst én kirke pr. provsti, som kunne tages ud af drift. Ikke alle provstier har dog fulgt opfordringen.

Stigende lokale spændinger:

Det siges meget rammende, at både menighedsråds- og provstiudvalgsmedlemmer i vid udstrækning er nået frem til, at der skal tages kirker ud af folkekirkelig brug, hvis budgetterne i de københavnske sogne skal kunne hænge sammen – men normalt er det ikke deres egen kirke, de peger på til udfasning. Faktisk er der flere steder i byen alvorlige indrekirkelige konflikter. Til tider bliver almindelige kirkegængere vidne til episoder, som kan få folk til at mene, at næstekærligheden vist har trange kår i Kristi kirke! Den radikalt anderledes holdning til problematikken, som Roskilde Stifts tidligere biskop Jan Lindhardt har givet udtryk for, deles ikke af mange: At holde alle kirkerne åbne, fordi der netop må være brug for dem når medlemstallet falder! – Til tider bliver konflikterne så hårde, at der er risiko for, at den almindelige kirkegænger bliver så træt af stemningen, at vedkommende skifter kirke eller holder helt op med at gå i kirke. Mange kirkegængere er meget trofaste over for deres kirke, og de vil slutte op om en nedlægningsstruet kirke i første omgang. Men længere tids dårlig stemning kan jage mange væk, både kirkegængere og personale, og øge udmeldelserne.

Statistik:

Tallene fra debatmagasinet er tankevækkende: Der var i stiftet i 2009 5409 der blev døbt og 5367, der blev bisat eller begravet. Af indmeldelser var der 954. Men udmeldelser var der 3213 af. Disse tal skal naturligvis kombineres med tal for tilflytning og fraflytning. Men antallet af aktive udmeldelser er trods alt næsten 9 om dagen. Det er en fattig trøst, at det går meget værre i flere andre europæiske lande, og at den danske folkekirke stadig er en af de lutherske kirker i Europa, der har den største folkelige opbakning.

Høringer

Høringer er efterhånden blevet et væsentligt tilbud til menighedsrådene om at give deres mening til kende. Det er ikke ligegyldigt, hvad de mener – politikerne har ikke lyst at påtvinge Folkekirken noget mod et flertal af menighedsrådsmedlemmernes mening. Høringer har fremkaldt betydelig interesse ikke mindst hos lægfolket, om registrerede partnerskab mellem personer af samme køn skal kunne indgås i kirken, om der skal være et særligt ritual for det, om præster skal kunne afslå at forestå en sådan handling, og om handlingen kan kaldes "indgåelse af ægteskab" i lighed med det traditionelle parforhold mellem mand og kvinde,. Høringerne er væsentlige, fordi de giver mulighed for at inddrage de enkelte menighedsrådsmedlemmer i en aktiv stillingtagen til væsentlige spørgsmål i Folkekirken. Det er et af de positive resultater af de senere års politik på kirkeområdet. Distriktsforeningens bestyrelse har da også afgivet et positivt svar til Landsforeningen i dennes høring om vor holdning til høringer – vi er her gået ind for, at

alle niveauer skal have mulighed for at melde ind, men at der må gives ordentlig frist til den enkelte høring for at styrke muligheden for den lokale debat.

Distriktsforeningens rolle:

I høringssvaret vedrørende høringer opponerede vi mod den tanke, at distriktsforeningerne skulle fungere som mellemlid mellem menighederne og Kirkeministeriet, eller menighedsrådene og Landsforeningen. For at citere et afsnit fra denne del af høringssvaret fra København: »I vores optik er vi en del af en Landsforening af Menighedsråd, som har tyngdepunktet to steder: på sogneniveau og på landsniveau. Distriktsforeningens opgave er at facilitere kontakten mellem disse to niveauer, ikke at kontrollere den. Vi ønsker ikke at forhindre de enkelte menighedsråd i at kommunikere direkte med landsforeningen og ministeriet. Distriktsforeningernes bestyrelser skal ikke have for mange og store opgaver. De er primært forretningsudvalg, som skal sikre landsforeningens funktion på stifts- eller provstiplan, ikke kirkeledelse.«

Nye tiltag:

Det nye stiftsråd er omsider kommet i normal drift i København, og det har overtaget ansvaret for nedsættelsen af udvalg, herunder stiftsudvalget for det mellemkirkelige arbejde, som tidligere blev valgt direkte. Det hele lægger op til en forenkling af stiftsadministrationens tidligere noget uoverskuelige struktur og dermed til større gennemsigtighed for menighedsrådene. Alene den københavnske stiftsfond overlever et par år endnu med en selvstændig bestyrelse, indtil pengene i fondet er brugt op. Her er distriktsforeningerne stadig repræsenteret i bestyrelsen, sammen med biskoppen og stiftsamtmænd og repræsentanter for præster og provster.

Kursusvirksomheden:

Som noget nyt i den stadig mere komplicerede hverdag ude i sogne og provstier afholdt distriktsforeningen i samarbejde med landsforeningen en kursus i lønpolitik, d.v.s. hvordan man i menighedsråd og provstiudvalg skal håndtere den nye overenskomst. Bortset fra, at kursuslokalet viste sig at være dårligt egnet til formålet, blev det et nyttigt kursus. Desværre måtte bestyrelsen aflyse kurserne i den nye IT-skrivebord, fordi det viste sig u hensigtsmæssigt på daværende tidspunkt at gennemføre det. Kirkeministeriet har siden opsagt samarbejdet med leverandøren af det nye arkivsystem, da det ikke kunne bringes til at fungere ordentligt for de fleste brugere. Der arbejdes nu med et forenklet IT-skrivebord, som kan udbygges med helt ukomplicerede arkivsystemer efter brugernes behov. Vi håber i 2012 at kunne afholde de første kurser i det forenklede system. Desuden mener vi, at der er behov for at genoptage traditionen med mere debatprægede arrangementer i distriktsforeningen.

Mulige tiltag:

Det er klart, at vi i denne tid må have megen fokus på de stigende udgifter over for de faldende indtægter. Men kirken er så meget andet end økonomi. Måske er det værd at overveje Mogens Lindhardts tanker i Debatmagasinet om et "Netværkscenter for forskning, udvikling & formidling". Som han spørger til slut i afsnittet "Teologi": »Har vi egentlig selv hold på, hvad vi mener med gentagen tale om kærlighed, tilgivelse, evighed, syndsforladelse, forsoning? Hvad siger vi, hvad mener vi det med, vi siger? – Det var da værd af undersøge ... og det er kun begyndelsen!« Derfor har bestyrelsen bedt Mogens Lindhardt om at give et oplæg på generalforsamlingen i 2011.

Menighedsrådsvalget 2012:

Det kan virke, som om der er lang tid til. Men det er i løbet af 2011, at man bør tage stilling til lokale spørgsmål om eventuelle pastoratsdannelser og sognesammenlægninger, eller evaluere, om det samarbejde, man hidtil har været en del af, har fungeret så tilfredsstillende, at det skal have permanent karakter. Det er på tide allerede nu at tænke over rekrutteringen til det næste menighedsråd, og hvordan man fastholder værdifulde og erfarne medlemmer, som måske er ved at køre træet i de store og vanskelige opgaver, et moderne menighedsråd står overfor. De nye menighedsråds betydning og ansvar for Folkekirkens liv og vækst bliver ikke mindre end de nuværendes!

Distriktsforeningens bestyrelse
v/Karsten Fledelius, formand